



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR-4100-04-01/2014
P/14/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 55 11, F +48 22 444 57 73
krr@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2013 r. Wykonanie planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz realizacja programów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
<i>Kontrolerzy</i>	1. Andrzej Kojtych, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 88392 z dnia 8 stycznia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1–2) 2. Elżbieta Grzeszczyk, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 88393 z dnia 8 stycznia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 3–4) 3. Joanna Szulowska, starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr 88394 z dnia 8 stycznia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 5–6)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ul. Poleczki 33, 02–822 Warszawa, zwana „Agencją” lub „ARiMR”
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Andrzej Gross, Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dowód: akta kontroli str. 1285, 1288)

II. Ocena kontrolowanej działalności

<i>Ocena</i>	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie ¹ wykonanie w 2013 roku planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz realizację programów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej.
<i>Uzasadnienie oceny</i>	Ocenę pozytywną uzasadniają: prawidłowe planowanie i wykonanie przychodów oraz dochodów, a także kosztów i wydatków w ramach przyznanych dotacji. Prawidłowe było także wydatkowanie środków na realizację programów finansowanych i współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych i kwartalnych sprawozdań w zakresie operacji finansowych.

¹ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2013 roku Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Wyniki kontroli

1. Przychody i dochody ujęte w planie finansowym ARiMR

1.1. Planowanie przychodów i dochodów

Opis stanu
faktycznego

W planie finansowym ARiMR na 2013 r.² określono przychody ogółem (część A planu) oraz dochody (część B planu) w kwocie 2.338.030 tys. zł. Przychody i dochody uwzględniały dotacje z budżetu państwa w łącznej kwocie 2.323.305 tys. zł (99,4%), w tym dotację podmiotową na działalność statutową w wysokości 2.198.969 tys. zł, dotację celową na inwestycje i zakupy inwestycyjne w wysokości 100.000 tys. zł oraz pozostałe dotacje celowe w wysokości 24.336 tys. zł³. Pozostałe dochody zaplanowano w kwocie 14.725 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 7–327)

Po dwóch zmianach planu finansowego ARiMR na 2013 r.⁴ zmniejszono przychody ogółem oraz dochody o 562.552 tys. zł (o 24,1%) z 2.338.030 tys. zł do kwoty 1.775.478 tys. zł. Było to spowodowane głównie zmniejszeniem dotacji podmiotowej o 584.566 tys. zł (o 26,6%) do kwoty 1.614.403 tys. zł w rezultacie obniżenia przez Radę Polityki Pieniężnej stopy redyskonta weksli NBP⁵. Przychody i dochody z tytułu dotacji na inwestycje i zakupy inwestycyjne ustalono w wysokości 95.856 tys. zł (zmniejszenie o 4,1%) oraz dotacji celowych w wysokości 45.461 tys. zł (zwiększenie o 86,8%).

(dowód: akta kontroli str. 328–445)

1.2. Wykonanie przychodów i dochodów

Zrealizowane w 2013 r. przychody ogółem oraz dochody Agencji wyniosły 1.713.306 tys. zł i były niższe o 62.172 tys. zł (o 3,5%) w porównaniu do planu po zmianach w wysokości 1.775.478 tys. zł oraz niższe o 24,3% od zrealizowanych przychodów i dochodów ogółem w 2012 r. wynoszących 2.264.770 tys. zł.

W strukturze zrealizowanych przychodów i dochodów dotacje z budżetu państwa stanowiły 98,7% przychodów oraz dochodów ogółem i były niższe o 3,7% od planowanych. Dotacja podmiotowa na cele statutowe ARiMR została zrealizowana w kwocie 1.568.722 tys. zł (97,2%) i stanowiła 91,6% przychodów ogółem i dochodów.

Ustalone w planie po zmianach dotacje celowe w kwocie 45.461 tys. zł zostały zrealizowane w kwocie 42.346 tys. zł (93,1% planu po zmianach), co stanowiło 2,5% przychodów ogółem oraz dochodów.

Dotacja celowa na finansowanie inwestycji i zakupów inwestycyjnych, stanowiąca 4,7% przychodów ogółem i dochodów, została zrealizowana w kwocie 80.450 tys. zł (83,9% planu po zmianach).

Pozostałe przychody i dochody, stanowiące 1,3% przychodów ogółem i dochodów, zostały zrealizowane w wysokości 21.788 tys. zł (110,3% planu). Składały się na nie m.in.: dywidendy i udziały w zysku, odsetki od środków na rachunkach bankowych, spłaty i zwrot środków z tytułu kredytów udzielonych przez FRiOR⁶ i umów przedfunduszkowych, zwrot nienależnie otrzymanych dopłat do oprocentowania kredytów, przychody z tytułu sprzedaży środków trwałych, opłaty za czynności związane z oznakowaniem zwierząt oraz prowizje od poręczeń i gwarancji.

² Według załącznika nr 12 do ustawy budżetowej na 2013 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 169).

³ Kwota dotacji celowych 24.336 tys. zł obejmuje dotację celową w kwocie 18.336 tys. zł z przeznaczeniem na realizację pomocy technicznej w ramach PROW 2007-2013 oraz dotację celową w kwocie 6.000 tys. zł na realizację pomocy technicznej w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”.

⁴ Zmian planu finansowego ARiMR stanowiącego załącznik nr 12 do ustawy budżetowej na 2013 rok dokonano w trybie art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Zmian planu były zatwierdzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi po uprzedniej zgodzie Ministra Finansów i pozytywnej opinii Komisji Finansów Publicznych.

⁵ Stanowiącej podstawę do naliczania wysokości oprocentowania kredytów preferencyjnych udzielanych na realizację inwestycji w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych.

⁶ FRiOR – Fundusz Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa.

Przychody i dochody z tytułu odsetek wyniosły 8.820 tys. zł i były o 31,0% wyższe od planowanych. W porównaniu z 2012 r. przychody te były niższe o 22,0%. Wyższa niż planowana realizacja ww. przychodów wynikała z wyższego wpływu odsetek od zwrotów środków finansowych z tytułu realizacji zadań w zakresie pomocy krajowej⁷ (np.: dopłaty do oprocentowania kredytów, mała przedsiębiorczość, zalesianie) oraz z tytułu dochodzenia innych należności.

(dowód: akta kontroli str. 1138–1139, 1149, 1152–1154, 1156)

W 2013 r. ARiMR uzyskała odsetki od środków na lokatach overnight⁸ w wysokości 154 tys. zł oraz odsetki od wolnych środków przekazywanych w zarządzanie terminowe na rachunek Ministerstwa Finansów w wysokości 467,5 tys. zł⁹. W porównaniu z 2012 r. odsetki te były niższe o odpowiednio 22,8 tys. zł i 3.258,2 tys. zł. Zmniejszenie w porównaniu z 2012 r. wynikało m.in. z następujących przyczyn:

- zmniejszenia stanu środków finansowych stanowiących przychody własne ARiMR przekazywanych w depozyt Ministra Finansów – z kwoty 103.542.309,83 zł na dzień 31.12.2012 r. do kwoty 20.050.818,31 zł na dzień 31.12.2013 r.,
- zmniejszenia oprocentowania od środków przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt overnight i w depozyt terminowy¹⁰,
- zmiany częstotliwości zapotrzebowania środków finansowych na wydatki z dotacji podmiotowej – z okresu dekadowego (10 dni) na okresy 5–dniowe.

(dowód: akta kontroli str. 1138–1154, 1156–1158)

1.3. Należności i umorzenia

Należności (brutto) na koniec 2013 r. w zakresie działalności krajowej wyniosły łącznie 272.554,3 tys. zł i były wyższe o 50.796,3 tys. zł (o 22,9%) w stosunku do stanu na koniec 2012 r. (221.758 tys. zł). Należności długoterminowe z tytułu finansowania lub dofinansowania przez Agencję dostaw i usług wynosiły 840,1 tys. zł i zmniejszyły się o 224,8 tys. zł w stosunku do stanu należności na koniec 2012 r. (1.064,9 tys. zł).

Należności krótkoterminowe (bez dochodzonych na drodze sądowej) na koniec 2013 r. wyniosły łącznie 25.966,5 tys. zł i były niższe o 17.019,7 tys. zł (o 39,6%) w porównaniu do 2012 r. (42.986,2 tys. zł). Należności z tytułu wykupionych wierzytelności FRiOR w porównaniu do 2012 r. zmalały o 10.195,2 tys. zł (46,8%), a należności z tytułu FRiOR – kredyty modernizacyjne i naprawcze zmalały o 4.123,6 tys. zł (24,7%) i wyniosły 12.591,8 tys. zł.

Należności dochodzone na drodze sądowej wyniosły 88.549,5 tys. zł i były o 23.938,6 tys. zł niższe w porównaniu do 2012 r. (112.488,1 tys. zł). W tej kategorii, 88,7% stanowiły należności z tytułu działalności polegającej na finansowaniu lub dofinansowaniu ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich, które wyniosły 78.535,7 tys. zł i były niższe o 32.906,4 tys. zł (29,5%) w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (111.442,1 tys. zł).

Należności dochodzone przez Agencję na koniec 2013 r. wyniosły 148.306,3 tys. zł i były o 93.560,8 tys. zł wyższe (o 170,9%) w stosunku do stanu na koniec 2012 r. (54.745,5 tys. zł). W tej kategorii, 55,4% stanowiły należności z tytułu wykupu wierzytelności w ramach FRiOR, wynoszące 82.213,7 tys. zł, które były o 66.414,4 tys. zł wyższe niż w 2012 r. Należności z tytułu kredytów modernizacyjnych i naprawczych w ramach FRiOR stanowiły 22,7% (33.600,1 tys. zł). Należności te były o 26.749,4 tys. zł wyższe w porównaniu do stanu na koniec 2012 r.

⁷ Wyplaconych w ramach dotacji podmiotowej do dnia 31 grudnia 2007 r.

⁸ Odsetki uzyskane w wyniku przekazywania depozytów overnight na rachunek Ministra Finansów, dokonywanych każdego dnia robocznego na podstawie stałego zlecenia ARiMR.

⁹ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 15 kwietnia 2011 r. w sprawie wolnych środków niektórych jednostek sektora finansów publicznych przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt lub zarządzanie (Dz. U. Nr 81, poz. 443).

¹⁰ W przypadku depozytu terminowego średnie oprocentowanie w skali rocznej uzyskane przez ARiMR w 2012 r. wyniosło 4,04%, zaś w 2013 r. - 2,68%. Wynikało to ze zmniejszenia stopy depozytowej NBP oraz stawki WIBID, określających wysokość oprocentowania depozytu terminowego w skali rocznej.

W 2013 r. spłaty należności zaległych z tytułu działalności krajowej wyniosły 3.323,1 tys. zł, co stanowiło 1,4% należności wymagalnych na koniec 2013 r. (236.662,6 tys. zł).

Stan należności na podstawie art. 35b ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹¹ został zaktualizowany z uwzględnieniem stopnia prawdopodobieństwa ich zapłaty. Po uwzględnieniu odpisów stan należności netto na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniósł 15.136,5 tys. zł i był niższy o 10.543,2 tys. zł w porównaniu do stanu należności netto na dzień 31 grudnia 2012 r. (25.679,7 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 1181–1182, 1205–1207, 1215–1219, 1227–1228, 1241–1242, 1273, 1276, 1281, 1558)

Prezes Agencji na podstawie art. 24 w związku z art. 25, 26, 27 i 28 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o ARiMR umorzył 20 wierzytelności dotyczących środków FRiOR na kwotę 4.663,9 tys. zł oraz odroczył termin spłaty należności i rozłożył na raty zadłużenie dotyczące 56 wierzytelności na kwotę 4.180,6 tys. zł¹².

(dowód: akta kontroli str. 1182, 1186–1187, 1279, 1282)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Koszty i wydatki ujęte w planie finansowym Agencji

2.1. Planowanie kosztów i wydatków

Opis stanu
faktycznego

W planie po zmianach koszty ogółem zmniejszono o 569.171 tys. zł (o 23,7%) z 2.402.969 tys. zł do 1.833.798 tys. zł.

Zobowiązania 2013 r. płatne w 2014 r. ustalono w ustawie budżetowej w wysokości 292.773 tys. zł. W wyniku zmian planu finansowego zostały one zmniejszone o 103.757 tys. zł (35,4%) i ustalone w wysokości 189.016 tys. zł.

W wyniku zmian planu finansowego, koszty funkcjonowania ARiMR zostały zmniejszone o 85.832 tys. zł (o 6,9%) z 1.242.352 tys. zł do 1.156.520 tys. zł, w tym koszty pozostałych usług obcych zostały zmniejszone o 62.916 tys. zł (o 20,4%) z 308.843 tys. zł do 245.927 tys. zł. Zmniejszenie ww. kosztów wynikało głównie z konieczności dostosowania zmian ujętych w nowelizacji ustawy budżetowej w zakresie części A i części B planu ARiMR, a także uwzględnienia aktualizacji planowanych kosztów.

Koszty realizacji zadań ustawowych Agencji zostały zmniejszone o 444.703 tys. zł (o 40,0%) z 1.111.922 tys. zł do 667.219 tys. zł. Wynikało to przede wszystkim z obniżenia przez Radę Polityki Pieniężnej stopy redyskonta weksli do poziomu 2,75% w skali rocznej. Zaplanowane koszty dopłat do oprocentowania kredytów bankowych obniżono: z 863.916 tys. zł do 469.505 tys. zł, tj. o 394.411 tys. zł (o 45,7%)¹³ oraz z 128.099 tys. zł do 41.994 tys. zł, tj. o 86.105 tys. zł (o 67,2%)¹⁴. Zwiększeniu z 66.200 tys. zł do 91.500 tys. zł, tj. o 25.300 tys. zł (o 38,2%) uległy koszty finansowania lub dofinansowania ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie, co było spowodowane – zgodnie z wyjaśnieniami Agencji – wzrostem planowanych kosztów i zaobserwowaną tendencją wzrostową liczby wykorzystywanych padłych zwierząt gospodarskich.

Ponadto w planie po zmianach ujęto kwotę 70 tys. zł z tytułu zobowiązań roku 2012 na pokrycie kosztów przeznaczonych na pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki

¹¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

¹² Procedury udzielania ulg w spłacie należności ARiMR regulują: „Książka procedur – tryb postępowania w sprawach dotyczących umarzania, rozkładania na raty lub odraczania terminu spłaty wierzytelności Agencji powstałych z krajowych środków publicznych”- KP-611-222-ARiMR, Zarządzenie Nr 30/2009 Prezesa ARiMR z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie wprowadzenia wzorów umów i oświadczenia dotyczących umorzeń w całości lub w części, rozkładania na raty lub odraczania terminów spłaty wierzytelności Agencji powstałych w związku z wykonywaniem zadań finansowanych wyłącznie z krajowych środków publicznych.

¹³ Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściowa spłata kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych.

¹⁴ Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód.

przezimowania w okresie zimowym 2011/2012, a także ustalono w wysokości 18.000 tys. zł¹⁵ koszty pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r.

Planowane pozostałe koszty¹⁶ ARiMR zostały w 2013 r. zmniejszone o 38.636 tys. zł (o 79,3%) z 48.695 tys. zł do 10.059 tys. zł, co było m.in. wynikiem: weryfikacji planowanych kosztów operacyjnych w związku z analizą spraw sądowych w toku i prawdopodobieństwa prawomocnego ich zakończenia w 2013 r.

Określony w ustawie budżetowej na 2013 r. ujemny wynik finansowy brutto w wysokości 64.939 tys. zł, w planie po zmianach pozostał również ujemny w kwocie 58.320 tys. zł.

W części B planu finansowego ARiMR ustalono wydatki w wysokości 2.338.030 tys. zł, które zmniejszono w planie po zmianach o 489.480 tys. zł (o 20,9%) do 1.848.550 tys. zł, w tym 189.016 tys. zł stanowiły zobowiązania 2013 r. płatne w 2014 r.

Wydatki na funkcjonowanie Agencji zostały zmniejszone o 80.393 tys. zł (o 7,3%) z 1.104.003 tys. zł do 1.023.610 tys. zł, w tym wydatki na pozostałe usługi obce zmniejszono o 61.403 tys. zł (o 19,9%) z 308.072 tys. zł do 246.669 tys. zł. Zwiększeniu o 1.131 tys. zł (o 42,4%) uległy zaplanowane wydatki na remonty, z 2.670 tys. zł do 3.801 tys. zł.

Wydatki na realizację zadań ustawowych Agencji zostały zmniejszone o 367.105 tys. zł (o 33,8%) z 1.085.327 tys. zł do 718.222 tys. zł. Wynikało to z obniżenia przez Radę Polityki Pieniężnej stopy redyskonta weksli.

W planie finansowym ARiMR stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej, środki na wydatki majątkowe zaplanowano w wysokości 100.000 tys. zł. W wyniku dwukrotnych zmian planu finansowego zostały one zmniejszone do 96.626 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1147–1148)

Pozostałe wydatki zaplanowane w wysokości 48.700 tys. zł uległy zmniejszeniu o 38.608 tys. zł (o 79,3%) do 10.092 tys. zł.

Zobowiązania ARiMR według wartości nominalnej zaplanowane w ustawie budżetowej w wysokości 292.773 tys. zł zostały zmniejszone w planie po zmianach o 103.757 tys. zł (o 35,4%) do 189.016 tys. zł. Wolne środki finansowe przekazane w zarządzanie lub depozyt Ministra Finansów ustalono w planie po zmianach w wysokości 18.304 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 328–445)

2.2. Wykonanie kosztów i wydatków

Poniesione w 2013 r. przez Agencję koszty ogółem wyniosły 1.778.344 tys. zł i były niższe o 55.454 tys. zł (o 3,0%) od planu po zmianach (w wysokości 1.833.798 tys. zł). Najwyższe koszty poniesiono na funkcjonowanie Agencji (63,6% kosztów ogółem) oraz realizację zadań ustawowych (36,0%). Zrealizowane w 2013 r. wydatki wyniosły 1.796.797 tys. zł, tj. 97,2% planu po zmianach.

Koszty funkcjonowania Agencji wyniosły 1.131.603 tys. zł i były niższe o 24.917 tys. zł (o 2,2%) od planowanych po zmianach (w wysokości 1.156.520 tys. zł). Koszty te dotyczyły:

- amortyzacji – 126.479 tys. zł, tj. 97,0% planu po zmianach;
- materiałów i energii – 42.675 tys. zł, tj. w 92,5% planu po zmianach, głównie w związku z niższymi od zaplanowanych wydatków na ogrzewanie budynku Centrali oraz lokali terenowych;
- remontów – 3.457 tys. zł, tj. 90,9% planu po zmianach, m.in. w związku z wystąpieniem niższego od planowanego zapotrzebowania na remonty sprzętu oraz budynków ARiMR;

¹⁵ W wyniku pierwszej zmiany planu finansowego przewidziano na ten cel 89.350 tys. zł, druga zmiana ustaliła koszty w kwocie 18.000 tys. zł.

¹⁶ Na pozostałe koszty składają się koszty z następujących tytułów: odszkodowania, kary grzywny, odsetki za zwłokę, koszty postępowania sądowego i egzekucyjnego oraz koszty wynikające ze zobowiązań wobec beneficjentów w związku z wyrokami sądowymi i decyzjami podjętymi w trybie odwoławczym, opłaty sądowe, notarialne, komornicze, arbitrażowe.

- pozostałych usług obcych (m.in. usługi serwisowe, bankowe, transportu i przeprowadzek, usługi informatyczne, drukarskie, kserograficzne, pocztowe i kurierskie, usługi kontroli na miejscu, eksploatacji budynków) – 237.798 tys. zł, tj. 96,7% planu po zmianach;
- wynagrodzeń – 532.053 tys. zł, tj. 99,4% planu po zmianach;
- składek na ubezpieczenia społeczne – 88.746 tys. zł, tj. 97,7% planu po zmianach;
- składek na Fundusz Pracy – 9.962 tys. zł, tj. 89,4% planu po zmianach, m.in. w związku ze zwolnieniem z obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy za pracowników powracających z urlopu macierzyńskiego i urlopu wychowawczego w okresie 36-miesięcy, a także za pracowników, którzy osiągnęli wiek 55 lat w przypadku kobiet oraz 60 lat w przypadku mężczyzn.

Pozostałe koszty funkcjonowania zostały zrealizowane w kwocie 90.433 tys. zł, tj. 97,4% planu po zmianach. Koszty administrowania oraz z tytułu opłat czynszów za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe, które stanowiły 62,4% ww. kosztów pozostałych, wyniosły 56.400 tys. zł (99,3% planu).

Największy udział w kosztach funkcjonowania ARiMR miały koszty wynagrodzeń, które stanowiły 47,0% oraz koszty pozostałych usług obcych – 21,0%. Koszty materiałów i energii stanowiły 3,8%, pozostałe koszty funkcjonowania – 8,0%, a koszty amortyzacji – 11,2% kosztów funkcjonowania Agencji.

Koszty realizacji zadań ustawowych wyniosły 640.693 tys. zł, tj. 96,0% planu po zmianach i zostały poniesione głównie na:

- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściową spłatę kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych – 455.887 tys. zł, tj. 97,1% planu po zmianach¹⁷;
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód – 33.956 tys. zł, tj. w 80,9% planu po zmianach¹⁸.
- finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie – 89.910 tys. zł, tj. 98,3% planu po zmianach;
- finansowanie zalesiania gruntów rolnych – 45.829 tys. zł, tj. 100% planu po zmianach;
- pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r. – 15.029 tys. zł, tj. 83,5% planu po zmianach.

Zaplanowane pozostałe koszty zostały zrealizowane w kwocie 6.048 tys. zł, (tj. 60,1% planu po zmianach). Było to spowodowane m.in. niższą realizacją zobowiązań wobec beneficjentów w ramach zakończonych programów pomocowych, jak również nieponoszeniem kosztów, w wyniku oddalenia lub odrzucenia przez sąd złożonych skarg, a także wyroków sądowych wydanych na korzyść ARiMR.

Wynik finansowy brutto i netto miał wartość ujemną w kwocie 65.038 tys. zł i był wyższy o 11,5% od zaplanowanego (o 6.718 tys. zł).

Wydatki na funkcjonowanie Agencji zrealizowano w kwocie 1.006.652 tys. zł, tj. 98,3% planu po zmianach. Poniesiono je na:

- materiały i energię – 43.018 tys. zł (94,2% planu po zmianach);
- remonty – 3.457 tys. zł (90,9% planu po zmianach);
- pozostałe usługi obce – 238.322 tys. zł (96,6% planu po zmianach);
- wynagrodzenia – 533.126 tys. zł (99,7% planu po zmianach);
- składki na ubezpieczenia społeczne – 88.487 tys. zł (98,8% planu po zmianach);

¹⁷ Koszty dotyczące dopłat do oprocentowania kredytów bankowych ujęte w planie finansowym ARiMR na 2013 r. zostały oszacowane przy stopie redyskonta weksli NBP wynoszącej 2,75% w skali rocznej.

¹⁸ Środki w planie finansowym Agencji na rok 2013 z przeznaczeniem na dopłaty do oprocentowania ww. kredytów zostały zarezerwowane na podstawie szacunków dotyczących potrzeb na dopłaty po obniżeniu stopy redyskonta weksli do poziomu 2,75% oraz wyrażonych zgód MRiRW na uruchomienie ww. kredytów.

- składki na Fundusz Pracy – 9.922 tys. zł (93,0% planu po zmianach);
- pozostałe wydatki na funkcjonowanie, w tym m.in. podróże służbowe krajowe i zagraniczne oraz ubezpieczenia (środki transportu, majątkowe, osobowe) – 90.320 tys. zł (97,6% planu po zmianach).

Wydatki ARiMR na realizację zadań ustawowych wyniosły 703.024 tys. zł, tj. 97,9% planu po zmianach. Poniesiono je głównie na:

- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściową spłatę kapitału kredytów udzielonych na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych – 516.220 tys. zł (98,6% planu po zmianach);
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód – 39.978 tys. zł (92,4% planu po zmianach);
- finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie – 85.886 tys. zł (98,3% planu po zmianach);
- finansowanie zalesiania gruntów rolnych – 45.829 tys. zł (100% planu po zmianach);
- pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r. – 15.029 tys. zł (83,5% planu po zmianach).

Pozostałe wydatki zrealizowano w kwocie 6.067 tys. zł, tj. w 60,1% planu po zmianach.

(dowód: akta kontroli str. 1139 – 1154)

W 2013 r. Departament Finansowy ARiMR prowadził monitoring wykonania planu finansowego Agencji w zakresie wydatków realizowanych przez jednostki organizacyjne – na wszystkich etapach realizacji planu, m.in. poprzez:

- wykonywanie kontroli pod względem finansowym i zadaniowym,
- sporządzanie, w oparciu o dane pochodzące z ksiąg rachunkowych, informacji dla Kierownictwa Agencji o realizacji planu finansowego,
- przekazywanie do departamentów merytorycznych informacji o konieczności dokonania weryfikacji dotychczas zgłoszonego zapotrzebowania do planu finansowego ARiMR na 2013 r., a tym samym weryfikacji realizacji poszczególnych zadań ujętych w budżecie na 2013 r.,
- analizę płynności finansowej Agencji,
- monitorowanie wydatków OR, w ramach określonych limitów kosztów na 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 446–448)

Przeciętne zatrudnienie w 2013 r. w przeliczeniu na pełne etaty, wyniosło w Agencji 10.920 osób, co stanowiło 99,6% planowanej wysokości zatrudnienia (tj. 10.960 etatów). W porównaniu do 2012 r. zatrudnienie to było niższe o 120 etatów (1,1%), w tym w Centrali o 48 etatów, a w biurach powiatowych o 77 etatów. W oddziałach regionalnych zatrudnienie było wyższe o 5 etatów w porównaniu do 2012 r. Przyczyną zmniejszenia zatrudnienia było rozwiązanie przez pracowników ARiMR umów o pracę (ponad 69% umów rozwiązano za porozumieniem stron, za wypowiedzeniem, w związku z nabyciem praw do emerytury). Zwiększenie zatrudnienia w oddziałach regionalnych, przy jednoczesnym obniżeniu zatrudnienia w biurach powiatowych, wynikało z konieczności zwiększenia obsady kadrowej w biurach kontroli na miejscu.

(dowód: akta kontroli str. 1284–1308)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie osobowe brutto przypadające na etat w 2013 r. wyniosło 4.054 zł i było niższe o 5 zł w porównaniu do 2012 r.

Koszty wynagrodzeń zostały zrealizowane w wysokości 531.272 tys. zł, tj. w 99,5% kosztów planowanych – 533.953 tys. zł.

Koszty wynagrodzeń i wynagrodzeń bezosobowych w 2013 r. nie przekroczyły wysokości kosztów w 2012 r.¹⁹

¹⁹ Stosownie do art. 16, 18 i 22 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. z 2012 r., poz. 1456 ze zm.).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie Prezesa ARiMR nie przekroczyło wysokości określonej w ustawie z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.²⁰

(dowód: akta kontroli str. 1290, 1292)

Wykonanie wydatków majątkowych na koniec 2013 r. wyniosło 81.054 tys. zł, tj. 83,9% planu po zmianach.

Na wydatki majątkowe składały się następujące pozycje:

- budowa i rozbudowa systemów IT ARiMR – na te cele wydatkowano 31.651 tys. zł, tj. 95,1% planowanych wydatków. Przyczyną niepełnego wykonania tych wydatków była niekompletna realizacja przez wykonawców prac zaplanowanych do końca 2013 r. oraz oszczędności powstałe w związku z korzystnie wynegocjowanymi kosztami pracochłonności realizacji usług w zakresie poszczególnych zadań rozwojowych wdrażanych w ramach umowy na rozwój i utrzymanie systemu OFSA;
- budowa i aktualizacja Systemu Identyfikacji Działek Rolnych (LPIS) – wykonano wydatki w kwocie 6.814 tys. zł (95,7%). Wynikało to z naliczenia kar umownych, w związku z nienależytą realizacją umowy;
- przebudowa lokali, na którą wydatkowano 1.329 tys. zł (91,7%). Powodem niepełnego wykonania tej pozycji była rezygnacja z utwardzenia placu postojowego oraz oszczędności powstałe w trakcie realizacji zadań w ramach przebudowy lokali terenowych;
- pozostałe wydatki majątkowe zrealizowano w kwocie ogółem 41.260 tys. zł (75,4%), w tym na:
 - sprzęt informatyczny i biurowy – 24.996 tys. zł (72,6% planu po zmianach), co było spowodowane głównie wydłużającymi się procedurami przetargowymi w związku z postępowaniami na zakup wysokowydajnych komputerów oraz drukarek, a także niezależnymi od Agencji opóźnieniami w realizacji postępowań o udzielenie zamówienia publicznego zaplanowanych do realizacji w 2013 r. na zakup 6 serwerów, rozbudowę 2 macierzy dyskowych w centralnych serwerowniach ARiMR oraz rozbudowę macierzy NetApp;
 - oprogramowanie – 7.727 tys. zł (85,4% planu po zmianach). Wynikało to m.in. z braku możliwości odbioru w 2013 r. licencji produktów IBM i Assuria, zgodnie z wymaganiami technicznymi określonymi w umowie na zakup ww. oprogramowania, niezakończeniem w 2013 r. postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na zakup licencji ARIS, w związku z opóźnieniami wynikającymi z konieczności udzielenia wyjaśnień na zapytania oferentów oraz uzyskaniem oszczędności w zakresie realizowanych modyfikacji systemu SI-Agencja*KI w związku z korzystnie wynegocjowanymi kosztami pracochłonności poszczególnych zadań rozwojowych wdrażanych w ramach ww. prac;
 - infrastrukturę techniczną – 4.045 tys. zł (63,7% planu po zmianach). W związku z trudnymi warunkami technicznymi związanymi z przyłączeniem sieci teleinformatycznych, niektóre zadania w ww. zakresie w lokalach OR i BP ARiMR nie mogły zostać wykonane do końca 2013 r. Nie wydatkowano środków na zakup urządzeń infrastruktury technicznej w związku z opóźnieniami w procesie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego oraz opóźnień w realizacji umów, co m.in. skutkowało naliczeniem przez ARiMR kar umownych i uniemożliwiło wydatkowanie całkowitej kwoty zaplanowanej w 2013 r. na realizację ww. zadania;
 - zakup środków transportu – 3.305 tys. zł (92,5% planu po zmianach), gdyż uzyskano oszczędności z tytułu zakupu środków transportu;
 - inne wydatki majątkowe – 1.187 tys. zł (88,8% planu po zmianach), głównie w związku z dwukrotnym unieważnieniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na zakup sprzętu do rozbudowy klimatyzacji.

(dowód: akta kontroli str. 568–569, 1147–1148, 1163–1167)

²⁰ Dz. U. z 2013 r., poz. 254 ze zm.

W sprawie planowania wspomnianych wydatków na etapie projektowania ich wysokości do ustawy budżetowej, Prezes ARiMR dodatkowo wyjaśnił m.in. że Agencja, na etapie prac planistycznych, na podstawie danych określonych przez właściwe komórki organizacyjne, zgłaszała zapotrzebowanie w zakresie wydatków majątkowych na 2013 r. w wysokości 141.471 tys. zł. W związku z informacją z MRiRW w sprawie projektu planu finansowego Agencji na 2013 r., zmniejszono planowane wydatki majątkowe oraz kwotę dotacji celowej na inwestycje i zakupy inwestycyjne do kwoty 100.000 tys. zł. Zmniejszenie wydatków w zakresie ww. pozycji było możliwe dzięki weryfikacji planowanych zadań i ograniczeniu ich realizacji wyłącznie do wydatków niezbędnych i priorytetowych. Ponadto w okresie prac planistycznych brak było ostatecznych wytycznych unijnych i krajowych, które zdefiniowałyby potrzeby dotyczące modyfikacji i budowy systemów informatycznych ARiMR. Prezes Agencji wyjaśnił także, że zmiana zaplanowanych zadań w zakresie budowy i aktualizacji LPIS była możliwa, gdyż wstrzymano realizację zamówień mających charakter awaryjny (prewencyjny)²¹, przesunięto termin wszczęcia postępowania przetargowego, w wyniku czego obowiązek zapłaty wystąpi w 2014 r. oraz przesunięto termin odbioru części prac dotyczących aktualizacji ortofotomapy z uwagi na wystąpienie niekorzystnych warunków pogodowych uniemożliwiających wykonanie zdjęć lotniczych.

W ocenie NIK wniosek skierowany do Prezesa ARiMR w wystąpieniu pokontrolnym po kontroli wykonania planu finansowego ARiMR w 2012 r., dotyczący rzetelnego planowania środków na wydatki majątkowe, został zrealizowany, a niepełne wykonanie wydatków majątkowych ARiMR w 2013 r. (83,9% planu po zmianach) wynikało z przyczyn niezależnych od Agencji.

(dowód: akta kontroli str. 2030–2033)

W okresie objętym kontrolą udzielono ogółem 240 zamówień publicznych²² na łączną kwotę 330.486,2 tys. zł w tym: 189 (78,6%) postępowań w trybie przetargu nieograniczonego na kwotę 160 698,4 tys. zł (48,6%), 27 (11,3%) postępowań w trybie zamówienia z wolnej ręki na kwotę 59.518,5 tys. zł (18,0%), 20 (8,3%) postępowań w trybie zapytania o cenę na kwotę 3.260,5 tys. zł (1,0%), trzy (1,3%) postępowania w trybie przetargu ograniczonego na kwotę 36.268,7 tys. zł (11,0%) i jedno postępowanie (0,4%) w trybie dialogu konkurencyjnego na kwotę 70.740 tys. zł (21,4%).

(dowód: akta kontroli str. 1309, 1317–1339)

Spośród trzech poddanych analizie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na łączną kwotę 35.238,7 tys. zł, tj. 10,7% ogólnej wartości zamówień udzielonych w 2013 r., dwa udzielono w trybie przetargu ograniczonego na łączną kwotę 32.318,6 tys. zł, a jedno w trybie zamówienia z wolnej ręki o wartości 2.920 tys. zł²³.

Badane postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zostały udzielone zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych oraz z wewnętrznymi przepisami Agencji.²⁴

Roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach publicznych w 2013 r. zostało sporządzone zgodnie z wzorem zawartym w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie zakresu informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania²⁵ i przesłane terminowo w dniu 3 lutego 2014 r. do Urzędu Zamówień Publicznych.

(dowód: akta kontroli str. 1317–1325, 1340–1585)

²¹ Zamówienia, których uwzględnienie w zakresie rzeczowym i finansowym w planie finansowym wynika z konieczności zabezpieczenia interesów ARiMR na wypadek niewywiązywania się wykonawców zewnętrznych z obowiązków związanych z cykliczną aktualizacją danych LPIS.

²² W tym 209 postępowań zakończonych udzieleniem zamówienia, których wartość przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 14.000 euro i jest mniejsza od kwot określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.).

²³ Aneks nr 4 do Umowy 120 DI/2010/2615 z dnia 28 grudnia 2010 r. z Asseco Poland S.A.

²⁴ Zarządzenie Prezesa ARiMR Nr 126/2009 z dnia 28 października 2009 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w procesie udzielania zamówień publicznych w ARiMR, zmienione Zarządzeniem nr 20/2011 z dnia 15 marca 2011 r., Zarządzeniem nr 64/2013 z 4 listopada 2013 r. i Zarządzeniem nr 71/2013 z dnia 13 grudnia 2013 r.

²⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 1530.

Z powodu niższego zapotrzebowania na środki finansowe w ramach dotacji z budżetu przewidziane dla Agencji na 2013 r., w wyniku weryfikacji planowanych przychodów i kosztów, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁶, Agencja w dniu 29 listopada 2013 r. zgłosiła do dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, środki w kwocie 109.592 tys. zł z dotacji podmiotowej²⁷, 71.350 tys. zł z dotacji celowej na finansowanie pomocy dla producentów rolnych w wyniku wystąpienia w 2013 r. powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego, 5 tys. zł z dotacji celowej na finansowanie pomocy dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012, oraz 4.069 tys. zł z dotacji na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

W dniu 31 grudnia 2013 r. Agencja została poinformowana przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o zablokowaniu planowanych ww. wydatków w łącznej kwocie 185.016 tys. zł.

Ponadto, w dniu 14 października 2013 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjął decyzję o blokowaniu planowanych wydatków w kwocie 96,6 tys. zł, przeznaczonych na realizację pomocy technicznej w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (dalej PO RYBY 2007-2013).

(dowód: akta kontroli str. 408, 425–426, 445)

2.3. Zobowiązania

Zobowiązania Agencji z tytułu działalności krajowej na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniosły 212.013 tys. zł. Zobowiązania te były wyższe od wskazanych w planie po zmianach (189.016 tys. zł) o 22.997 tys. zł, tj. o 12,2% oraz o 55.546,2 tys. zł, tj. 20,8% niższe od zobowiązań na koniec 2012 r. (267.559,2 tys. zł).

Były to zobowiązania krótkoterminowe, dotyczące m.in. krajowej działalności statutowej Agencji – 72.970,7 tys. zł oraz kosztów jej funkcjonowania, w tym z tytułu podatków, opłat do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – 40.035,5 tys. zł, z tytułu dostaw robót i usług – 12.740,5 tys. zł, oraz z tytułu kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych – 167,2 tys. zł. Na koniec 2013 r. nie wykazano zobowiązań wymagalnych.

(dowód: akta kontroli str. 1208, 1220–1221, 1224–1226, 1282)

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu ustalania nadwyżki środków finansowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa²⁸, wyliczona kwota nadwyżki finansowej wyniosła 0 zł²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 2199)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Roczne sprawozdania budżetowe oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych

Opis stanu
faktycznego

Sporządzone przez Agencję sprawozdania o stanie należności i zobowiązań za IV kwartał 2013 r., tj. Rb–N kwartałne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych, Rb–Z kwartałne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji, Rb–UN roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie należności z tytułu papierów wartościowych według wartości księgowej, Rb–UZ roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych, a także Rb–35 kwartałne sprawozdanie z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej oraz Rb–40

²⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

²⁷ W ramach dotacji podmiotowej na działalność statutową kwoty ujętych w planie wydatków z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych zostały wyliczone według stopy redyskonta weksli NBP wynoszącej 5% w stosunku rocznym. W 2013 r. stopa redyskonta weksli została obniżona do poziomu 2,75% w skali rocznej.

²⁸ Dz. U. z 2012 r., poz. 1493.

²⁹ Na dzień 31 grudnia 2013 r., w świetle rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu ustalania nadwyżki środków finansowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja posiadała środki finansowe w kwocie 103.542 tys. zł, którymi sfinansowała część zobowiązań krótkoterminowych roku 2012 płatnych w roku 2013. Stan ogółem zobowiązań roku 2012 płatnych w ramach planu finansowego ARiMR w 2013 r. wyniósł 238.120 tys. zł.

kwartalne sprawozdanie z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2013 r. planu finansowego ARiMR, przekazywały na koniec 2013 r. prawdziwy i rzetelny obraz należności i zobowiązań, dochodów i przychodów oraz wydatków i kosztów. Podane w sprawozdaniach wielkości odpowiadały zapisom w ewidencji księgowej. Sprawozdania zostały przekazane do Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Finansów oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi – w terminach określonych w rozporządzeniach Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych³⁰ oraz z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej³¹.

(dowód: akta kontroli str. 1590–1622)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Księgi rachunkowe

Opis stanu
faktycznego

W zakresie działalności krajowej ewidencja finansowo-księgowa prowadzona była w systemie SGW Oracle e–BS, natomiast w zakresie działalności unijnej w systemie Oracle e–BS UE³².

(dowód: akta kontroli str. 1672)

Badania zapisów w księgach rachunkowych ARiMR oraz dokumentów księgowych pod względem poprawności formalnej, prawidłowości kontroli wewnętrznej, dekretacji oraz prawidłowości ewidencji transakcji w urządzeniach księgowych wpływającej na sprawozdawczość bieżącą i sprawozdanie roczne, dokonano na próbie wylosowanej metodą monetarną (MUS)³³ obejmującej 114 dowodów o łącznej wartości 169.801,6 tys. zł, stanowiącej wydatki ARiMR zrealizowane w 2013 r., z wyłączeniem zapisów dotyczących wynagrodzeń (wraz z pochodnymi) ze względu na niskie ryzyko występowania nieprawidłowości. Ponadto w ramach badania trzech postępowań w trybie zamówień publicznych zbadano 95 dowodów na łączną kwotę 6.617,5 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że dowody spełniały wymogi formalne dotyczące bieżącej kontroli finansowej i merytorycznej, a odpowiadające im zapisy księgowe zostały prawidłowo zaewidencjonowane w systemie finansowo-księgowym.

(dowód: akta kontroli str. 1985–1994, 2009–2025)

Zgodnie z planem, w 2013 r. przeprowadzono inwentaryzację³⁴ środków trwałych we wszystkich jednostkach organizacyjnych Agencji w zakresie grupy 4³⁵ – maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania. Inwentaryzacja objęła także aktywa pieniężne zgromadzone w kasie, weksle, akcje i gwarancje, aktywa pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych obsługujące działania ARiMR oraz zapasy materiałów biurowych, informatycznych i artykułów gospodarczych. Zostały potwierdzone salda należności kontrahentów/beneficjentów, zweryfikowano dane ksiąg rachunkowych z dokumentami. W wyniku rozliczenia inwentaryzacji w Centrali oraz w oddziałach regionalnych ARiMR nie stwierdzono występowania niedoborów ani nadwyżek rzeczowych w składnikach majątkowych. Składniki majątkowe objęte inwentaryzacją w 2013 r. zostały zaliczone do właściwej grupy środków zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³⁶ oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych³⁷.

³⁰ Dz. U. Nr 43, poz. 247 ze zm.

³¹ Dz. U. z 2014 r., poz. 119.

³² Ponadto w ramach systemów zasilających system finansowo-księgowy Oracle e–BS w ARiMR funkcjonowało 17 systemów lub programów w poszczególnych komórkach organizacyjnych, a także system finansowo-księgowy FIX.

³³ MUS (Monetary Unit Sampling) – dobór próby metodą monetarną stosowany jest przy przewidywaniu badającego, że badany zbiór obciążony jest znikomym błędem w stosunku do istotności cząstkowej. Prawdopodobieństwo wylosowania dowodu księgowego jest proporcjonalne do wartości operacji udokumentowanej tym dowodem.

³⁴ Według stanu na dzień 31 sierpnia 2013 r., inwentaryzację rzeczowych aktywów trwałych wg Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) przeprowadza się w ARiMR w terminach i według stanu na określony dzień dla Centrali i Oddziałów Regionalnych w rocznym planie inwentaryzacji zatwierdzanym przez Prezesa Agencji na wniosek osoby, której powierzono obowiązki głównego księgowego.

³⁵ Według KŚT Głównego Urzędu Statystycznego.

³⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 330.

³⁷ Dz. U. Nr 242, poz. 1622.

Weryfikacja sald kont księgowych oraz sald rozrachunkowych w Centrali ARiMR w drodze potwierdzenia sald należności została przeprowadzona na dzień 31 grudnia 2013 r. Wartość należności według wysłanych potwierdzeń sald wyniosła 62.244,4 tys. zł, a potwierdzonych przez dłużników – 28.069,8 tys. zł.

Zgodnie z „Protokołem z weryfikacji sald kont księgowych na dzień 31 grudnia 2013 r. – działalność krajowa”, weryfikacja danych dokonana m.in. z dokumentami źródłowymi, w ramach uzgodnień z departamentami merytorycznymi, potwierdziła zgodność zapisów.

(dowód: akta kontroli str. 1623–1671)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5. Wykonanie zadań

Opis stanu
faktycznego

W 2013 r. Agencja realizowała zadania określone w art. 4 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa³⁸ (zwanej dalej ustawą o ARiMR) oraz zadania określone odrębnymi przepisami.

W 2013 r. ARiMR, z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie części kosztów inwestycji i częściową spłatę kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, przekazała bankom środki w wysokości 455.887 tys. zł. Udzielono dopłat do 12.551 kredytów na kwotę ogółem 2.972.475,6 tys. zł. Największy udział miały kredyty przeznaczone na poprawę struktury agrarnej – 60,7% liczby udzielonych kredytów i 42,1% kwoty udzielonych kredytów, kredyty na poprawę efektywności produkcji polegającej w szczególności na zmniejszeniu kosztów wytwarzania – odpowiednio 18,3% i 16,8% oraz kredyty na zwiększenie oferty towarowej oraz jej lepsze dostosowanie do wymagań rynku – odpowiednio 6,7% i 22,9%.

W 2013 r. ARiMR, z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód, przekazała bankom środki w wysokości 33.956 tys. zł. Udzielono dopłat do 4.977 kredytów na kwotę 267.958,8 tys. zł, w tym do 32 kredytów inwestycyjnych na kwotę 1.623,6 tys. zł i 4.945 kredytów obrotowych na kwotę 266.335,2 tys. zł.

Na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej³⁹, w 2013 r. ARiMR kontynuowała wypłaty ekwiwalentów dla właścicieli gruntów rolnych, którzy w latach 2002–2003 zalesili je na łącznej powierzchni ok. 19,5 tys. ha, stosownie do ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych na zalesienia⁴⁰. W 2013 r. Agencja dokonała wypłat z tego tytułu na kwotę 44.830 tys. zł, tj. 100,0% planu⁴¹.

W ramach zadań dotyczących finansowania lub dofinansowania ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie, w 2013 r. Agencja zawarła 11 umów z przedsiębiorstwami branży utylizacyjnej, w których łączny limit środków ustalono w wysokości 89.865 tys. zł. Na podstawie umów zawartych na 2013 r. ARiMR przekazała 86.801,8 tys. zł, w tym w ramach zobowiązań 2013 r. płatnych w 2014 r. – 11.525,3 tys. zł⁴². Ponadto w wyniku realizacji umów z 2012 r., Agencja w 2013 r. przekazała środki w wysokości 10.610 tys. zł. W ramach ww. umów zutilizowano 161.812 sztuk bydła, 12.566 owiec, 3.208 kóz, 3.961 koni oraz 949.121 świń.

W planie finansowym Agencji na 2013 r. na pomoc finansową w zakresie przygotowania wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geograficznych przewidziano kwotę 15 tys. zł jako zobowiązania roku 2013 płatne w 2014 r. W 2013 r. nie wpłynął żaden wniosek o pomoc z tego tytułu.

³⁸ Dz. U. Nr 98, poz. 634 ze zm.

³⁹ Dz. U. Nr 229, poz. 2273 ze zm.

⁴⁰ Dz. U. Nr 73, poz. 764 ze zm.

⁴¹ Według danych ARiMR w 2013 r. 7.760 rolników pobierało ekwiwalent za zalesienia gruntów.

⁴² Zgodnie z postanowieniami umów ostateczny termin składania wniosków o wypłatę za usługi wykonane w 2013 r. określono na dzień 15 lutego 2014 r.

Na realizację pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012 w 2013 r. wydatkowano 65,1 tys. zł, tj. 92,9% zaplanowanej kwoty. Niewykorzystanie w pełni zaplanowanej kwoty wynikało z niezakończonych spraw spadkowych.

Na pomoc finansową dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawałnego, w 2013 r. przeznaczono 18.000 tys. zł, z czego wykorzystano 15.028,6 tys. zł, tj. 83,5%. Niewykorzystanie zaplanowanej kwoty wynikało m.in. z różnicy pomiędzy szacowaną powierzchnią upraw, na której powstały szkody w 2013 r., a powierzchnią zgłoszoną we wnioskach, jak również ze zmniejszenia wnioskowanych kwot z powodu przekroczenia przez beneficjentów limitu pomocy de minimis z tytułu udzielonej pomocy z innych źródeł oraz z tytułu nieubezpieczenia upraw (zmniejszenie o 50% wnioskowanej kwoty), a także z powodu toczących się postępowań spadkowych.

W 2013 r. Agencja udzieliła 161 poręczeń spłaty kredytów studenckich na łączną kwotę 2.302 tys. zł oraz jednego poręczenia spłaty kredytu inwestycyjnego w wysokości 231 tys. zł. Poręczenia spłaty kredytów kłeskowych nie były udzielane. Zrealizowano trzy poręczenia spłaty kredytów studenckich na łączną kwotę 17 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 812–817, 1125–1135)

Według stanu na 31 grudnia 2013 r. ARiMR posiadała akcje 13 spółek tworzących rynki hurtowe, w tym 12 aktywnych i jednej w likwidacji⁴³. Udział ARiMR w kapitale zakładowym spółek wahał się w przedziale od 6,7% do 62,2%. Z tytułu posiadanych akcji ARiMR w 2013 r. otrzymała 1.554,7 tys. zł dywidendy. Nadzór właścicielski sprawowany był poprzez udział przedstawiciela ARiMR w walnych zgromadzeniach spółek oraz udział członków rekomendowanych przez Prezesa ARiMR w pracach rad nadzorczych. W 2013 r. Agencja nie udzielała w żadnej formie pomocy finansowej rynkom hurtowym.

(dowód: akta kontroli str. 835–838)

W zakresie budżetu zadaniowego ARiMR przekazała Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi druki planistyczne: BZ–1, BZ–Z oraz BZ–K dotyczące zestawienia planowanych wydatków z budżetu państwa w układzie zadaniowym na następny rok budżetowy z uwzględnieniem funkcji, zadań, podzadań i działań wraz z celami oraz określonymi dla nich miernikami i podaniem ich docelowej wartości.

W ramach funkcji 21 Polityka rolna i rybacka, dotyczącej części 33 – Rozwój wsi, Agencja wskazała dwa zadania, cztery podzadania i 13 działań, w ramach funkcji 22 Planowanie strategiczne oraz obsługa administracyjna i techniczna, dotyczącej części 33 – Rozwój wsi, – trzy zadania, siedem podzadań oraz 21 działań oraz w części 62 – Rybołówstwo, w funkcji 21 Polityka rolna i rybacka – jedno zadanie, jedno podzadanie i pięć działań.

(dowód: akta kontroli str. 627–809)

W sporządzonym przez Agencję rocznym sprawozdaniu Rb–BZ2 z wykonania planu finansowego ARiMR w układzie zadaniowym za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. wykazano zrealizowane wydatki w kwocie 1.796.797 tys. zł, tj. w wysokości 97,2% planu po zmianach. Założone wartości mierników zostały osiągnięte, a wykazane rozbieżności (które zostały wyjaśnione) nie były istotne i nie miały wpływu na wykonanie planu finansowego ARiMR w 2013 r. w układzie zadaniowym. Roczne sprawozdanie Rb–BZ2 zostało sporządzone zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym⁴⁴.

(dowód: akta kontroli str. 627–809, 2202–2203)

⁴³ Łódzki Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy SA. w likwidacji.

⁴⁴ Dz. U. Nr 298, poz. 1766.

Z przekazanej ARiMR w 2013 r. dotacji podmiotowej w kwocie 1.603.658 tys. zł, wykorzystano 1.568.722,1 tys. zł (97,8%), a niewykorzystaną kwotę Agencja zwróciła terminowo na rachunek wydatków MRiRW w dwóch transzach: w dniu 2 stycznia 2014 r. – 34.000 tys. zł oraz w dniu 31 stycznia 2014 r. – 935,9 tys. zł.

Przekazanie przez MRiRW dotacji podmiotowej nastąpiło według harmonogramu oraz na podstawie zapotrzebowań Agencji.

Z dotacji podmiotowej finansowano bieżące koszty funkcjonowania ARiMR oraz zadania określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁴⁵.

Umową Nr 1/2013 z 13 lutego 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na wykonanie zadań z zakresu inwestycji i zakupów inwestycyjnych przeznaczono kwotę 100.000 tys. zł. Zaplanowane wydatki obejmowały m.in.: przebudowę lokali, budowę i aktualizację LPIS oraz budowę i rozbudowę systemów IT ARiMR. Do umowy zawarto 9 aneksów – zmianie uległy kwoty planowanych wydatków i harmonogram przekazywania dotacji. W wyniku tych zmian (ostatni aneks podpisano 31 grudnia 2013 r.) zmniejszono kwotę dotacji celowej z 100.000 tys. zł do 81.856 tys. zł, w tym zaplanowane środki: na przebudowę lokali z 1.500 tys. zł do 1.352 tys. zł, na budowę i aktualizację LPIS z 10.461 tys. zł do 6.807 tys. zł, budowę i rozbudowę systemów IT z 39.665 tys. zł do 32.236 tys. zł oraz pozostałe wydatki majątkowe z 48.374 tys. zł do 41.461 tys. zł.

Planowane wydatki w zakresie inwestycji i wydatków inwestycyjnych zostały zrealizowane w wysokości 80.450,1 tys. zł, tj. 98,3% umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 1.405,9 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 2 stycznia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 452–488, 565–571, 625)

Ponadto w 2013 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przyznał Agencji dotacje celowe w kwocie ogółem 59.277,1 tys. zł. Udzielenie tych dotacji zostało poprzedzone zawarciem umów:

1. Umowa Nr 2/2013 z 14 listopada 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację – zgodnie z §14c rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR⁴⁶ – zadania pn.: „Sfinansowanie pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego w 2013 r.” w wysokości 35.000 tys. zł. Do umowy zawarto dwa aneksy. Ostatecznie kwota dotacji została ustalona w wysokości 15.500 tys. zł. Planowane wydatki w zakresie ww. pomocy zostały zrealizowane w wysokości 15.028,6 tys. zł, tj. 97,0% wartości umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 471,4 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.
2. Umowa Nr 3/2013 z 4 listopada 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację – zgodnie z §14b rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR⁴⁷ – zadania pn.: „Sfinansowanie pomocy finansowej dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez ujemne skutki przezimowania w okresie zimowym 2011/2012” w wysokości 70 tys. zł. Do ww. umowy zawarto jeden aneks, w którym kwotę dotacji ustalono w wysokości 65,4 tys. zł. Planowane wydatki w zakresie ww. pomocy zostały zrealizowane w wysokości 65,1 tys. zł, tj. 99,6% wartości umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 0,3 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.

⁴⁵ Dz. U. z 2009 r. Nr 22, poz. 121 ze zm.

⁴⁶ Dz. U. Nr 22, poz. 121 ze zm.

⁴⁷ Patrz przypis nr 46.

3. Umowa Nr PT/1/2013 z 22 lipca 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację części zadań wynikających z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich⁴⁸, w celu wsparcia procesu wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (dalej PROW 2007–2013) oraz w celu realizacji zadań agencji płatniczej w wysokości 18.336 tys. zł. Do umowy zawarto jeden aneks (20 grudnia 2013 r.), w którym kwotę dotacji ustalono w wysokości 21.423 tys. zł. Planowane wydatki w ww. zakresie zostały zrealizowane w wysokości 21.420,6 tys. zł (prawie 100% wartości umowy). Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 0,2 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.
4. Umowa Nr RYB/2/2013 z 12 lipca 2013 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na realizację zadania pn. „Wykonywanie zadań Instytucji Zarządzającej w zakresie wdrażania osi priorytetowej 1, 2, i 3 PO RYBY 2007–2013 w wysokości 5.871,1 tys. zł. Do umowy zawarto 2 aneksy (ostatni podpisano 23 grudnia 2013 r.). Łączna kwota dotacji nie uległa zmianie. Planowane wydatki w ww. zakresie zostały zrealizowane w wysokości 5.831,6 tys. zł, tj. 99,3% umowy. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 39,5 tys. zł zwrócono terminowo do MRiRW w dniu 15 stycznia 2014 r.

W wyniku zmian zawartych umów łączną kwotę ww. dotacji zmniejszono z 59.277,1 tys. zł do wysokości 42.859,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 489–564, 572–624)

Na realizację programów finansowanych z UE Agencja otrzymała⁴⁹ w 2013 r. środki:

- z EFRG⁵⁰ w kwocie 13.556.928,5 tys. zł, z tego wydatkowano 13.556.751,6 tys. zł, a 176,9 tys. zł zwrócono na rachunek Ministerstwa Finansów,
- z EFRROW⁵¹ w kwocie 7.997.809 tys. zł, z tego wydatkowano 7.997.439 tys. zł, a 370 tys. zł zwrócono na rachunek Ministerstwa Finansów,
- na współfinansowanie krajowe Wspólnej Polityki Rolnej – Uzupełniająca Płatność Obszarowa w kwocie 2.469.181 tys. zł, z tego wydatkowano 2.468.981,5 tys. zł, a 199,5 tys. zł zwrócono na rachunek MRiRW,
- na współfinansowanie krajowe PROW 2007–2013 w kwocie 1.883.427,2 tys. zł, z tego wydatkowano 1.883.349,9 tys. zł, a 77,4 tys. zł zwrócono na rachunek MRiRW,
- na współfinansowanie krajowe PO RYBY 2007–2013 w kwocie 208.959 tys. zł⁵² – wydatkowano wszystkie środki,
- z EFR⁵³ w kwocie 599.464,5 tys. zł⁵⁴, z tego zrealizowano płatności na kwotę 597.974,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 2034–2057)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁴⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 173.

⁴⁹ Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz. U. z 2012, poz. 1065), środki na finansowanie płatności w ramach Wspólnej Polityki Rolnej w części podlegającej refundacji Agencja otrzymywała: ze środków EFRROW od Ministra Finansów na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie składanych zapotrzebowań, a ze środków EFRG od Ministra Finansów na podstawie składanych zapotrzebowań.

⁵⁰ Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji.

⁵¹ Europejski Fundusz Rolniczy Rozwoju Obszarów Wiejskich.

⁵² Na podstawie umowy nr RYB 1/2012 zawartej w dniu 18 stycznia 2012 r. pomiędzy Agencją i Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi o udzielenie dotacji celowej w części współfinansowania krajowego na wykonywanie zadania w zakresie dokonywania płatności na rzecz beneficjentów realizujących operacje w ramach środków, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. U. Nr 72, poz. 619 ze zm.) wraz z 4 aneksami.

⁵³ Europejski Fundusz Rybacki.

⁵⁴ Dane te pozyskano ze sprawozdania po korekcie Rb–28UE część 62 – Rybołówstwo, ponieważ płatności dokonuje BGK, a środki pieniężne nie wpływają na rachunek ARiMR.

6. Programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej

Opis stanu
faktycznego

W 2013 r. ARiMR realizowała zadania w ramach programów finansowanych ze środków UE jako: akredytowana agencja płatnicza w zakresie uruchamiania środków pochodzących z EFRG i EFRROW⁵⁵, podmiot wdrażający 15 działań PROW 2007–2013⁵⁶ oraz instytucja pośrednicząca w zakresie realizacji osi 1, 2 i 3 PO RYBY 2007–2013⁵⁷.

Na realizację programów finansowanych ze środków UE i współfinansowanych z budżetu krajowego wydatkowano w 2013 r. łącznie 28.158.787,1 tys. zł brutto, z tego na WPR (I filar) – 16.667.344 tys. zł, PO RYBY 2007–2013 – 835.610,9 tys. zł oraz PROW 2007–2013 – 10.655.832,2 tys. zł.

Na realizację ww. programów wydatkowano łącznie 27.405.852,8 tys. zł netto, z tego ze środków unijnych 22.212.359,3 tys. zł oraz ze środków krajowych 5.193.493,5 tys. zł. I tak na:

- WPR (I filar) – 16.661.580,7 tys. zł (13.566.351,4 tys. zł środki UE i 3.095.229,3 tys. zł środki krajowe),
- PO RYBY 2007–2013 – 830.763,5 tys. zł (615.847 tys. zł środki UE i 214.916,5 tys. zł środki krajowe),
- PROW 2007–2013 – 9.913.508,6 tys. zł (8.030.160,9 tys. zł środki UE i 1.883.347,7 tys. zł środki krajowe).

Środki te nie były ujmowane w planie finansowym Agencji stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁵⁸. Zgodnie z § 10 tego rozporządzenia środki pochodzące z funduszy UE są gromadzone, wydatkowane i ewidencjonowane w sposób określony w odrębnych przepisach i umowach międzynarodowych. Środki te są przekazywane Agencji na podstawie składanych przez nią zapotrzebowań, zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchomieniu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej⁵⁹.

(dowód: akta kontroli str. 1699–1707, 1718–1723)

Do dnia 31 grudnia 2013 r. z tytułu płatności obszarowych⁶⁰ Agencja przeprowadziła 10 kampanii naboru wniosków oraz wypłaciła ogółem kwotę 93.063.316,5 tys. zł.

W 2013 r. Agencja obsługiwała wnioski o przyznanie płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego z kampanii 2012⁶¹ roku i 2013 roku. Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w ramach kampanii 2013 roku wydano 959.287 decyzji i postanowień w sprawie przyznania płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, co stanowiło 70,8% wszystkich obsługiwanych wniosków (1.356.109), przy czym w trakcie wydawania było 126.781 decyzji dotyczących wniosków, dla których naliczono płatności, a w obsłudze pozostawało 270.041 wniosków o przyznanie płatności, w tym wnioski wymagające weryfikacji po kontroli na miejscu oraz wnioski, wobec których trwało postępowanie

⁵⁵ Na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 204, poz. 1506 ze zm.).

⁵⁶ Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013, poz. 173).

⁵⁷ Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. U. Nr 72, poz. 619 ze zm.).

⁵⁸ Dz. U. Nr 30, poz. 193 ze zm.

⁵⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 1065.

⁶⁰ To jest: jednolitej płatności obszarowej, oddzielnej płatności z tytułu owoców miękkich, uzupełniającej krajowej płatności bezpośredniej (do 2012 r.), przejściowego wsparcia krajowego (od 2013 r.), płatności cukrowej, oddzielnej płatności z tytułu owoców i warzyw, wsparcia specjalnego, płatności do uprawy roślin energetycznych (2007 – 2009 r.).

⁶¹ W ramach kampanii 2012 r. wydano 1.358.268 decyzji administracyjnych i postanowień w sprawie przyznania płatności, co stanowiło 99,9% obsługiwanych wniosków (1.359.089).

administracyjne⁶². W 2013 r. z możliwości składania przez Internet wniosków o przyznanie płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego skorzystało 1.787 beneficjentów, tj. o 1.018 więcej niż w 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 1742–1752, 1799–1801)

W 2013 r. w ramach WPR (I filar) na płatności obszarowe wydatkowano łącznie 14.866.684,9 tys. zł (netto)⁶³, z tego:

1. W ramach płatności bezpośrednich wypłacono łącznie 12.397.681,9 tys. zł⁶⁴, w tym ze środków unijnych – 12.364.476,1 tys. zł i ze środków krajowych 33.205,8 tys. zł, z tego z tytułu:
 - Jednolitej Płatności Obszarowej (JPO) – 11.140.371,2 tys. zł;
 - oddzielnej płatności cukrowej – 690.402,5 tys. zł;
 - oddzielnej płatności z tytułu owoców i warzyw – 29.319,3 tys. zł;
 - przejściowej płatności z tytułu owoców miękkich – 39,7 tys. zł;
 - oddzielnej płatności z tytułu owoców miękkich – 78.886,2 tys. zł;
 - wsparcia specjalnego (środki unijne) – 458.662,9 tys. zł, w tym na: specjalną płatność obszarową do powierzchni upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych – 154.511,2 tys. zł, płatność do krów – 176.037,9 tys. zł; płatność do owiec – 9.372,3 tys. zł, płatność do surowca tytoniowego Virginia – 76.014,4 tys. zł, płatność do surowca tytoniowego Burley – 34.444,1 tys. zł oraz płatność do surowca tytoniowego – tytoniu ciemnego – 8.283 tys. zł.
2. Z tytułu Uzupełniającej Płatności Obszarowej (UPO) zrealizowano płatności na łączną kwotę 2.469.003 tys. zł (2.468.981,6 tys. zł ze środków krajowych oraz 21,4 tys. zł ze środków UE), w tym z tytułu:
 - UPO do innych roślin na kwotę 1.719.735,3 tys. zł;
 - UPO na płatności zwierzęce na kwotę 502.565,2 tys. zł;
 - UPO do chmielu za 2006 r. na kwotę 2.718,3 tys. zł;
 - płatności niezwiązanych do skrobi wypłacono 48.736 tys. zł;
 - płatności dla producentów surowca tytoniowego – 195.248,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1699–1707)

Z tytułu płatności bezpośrednich w 2013 r. odzyskano od beneficjentów kwotę 13.856,4 tys. zł, z tego 13.727,1 tys. zł ze środków UE oraz 129,3 tys. zł ze środków krajowych. Z tytułu UPO finansowanych ze środków krajowych odzyskano 3.817,2 tys. zł⁶⁵.

(dowód: akta kontroli str. 1704–1712)

W 2013 r. o przyznanie pomocy finansowej wnioskowało 228 wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw. Wydano 381 decyzji dla 206 grup, przyznając pomoc w łącznej kwocie 1.791.213,1 tys. zł (w tym ze środków Unii Europejskiej w kwocie 1.198.171,3 tys. zł oraz ze środków krajowych w wysokości 593.041,8 tys. zł) na finansowanie: kosztów związanych z utworzeniem grupy producentów i prowadzeniem działalności administracyjnej – 57.852,3 tys. zł oraz części kwalifikowanych kosztów inwestycji ujętych w zatwierdzonym planie dochodzenia do uznania – 1.733.360,8 tys. zł.

W 2013 r. o przyznanie pomocy finansowej na dofinansowanie z tytułu realizacji programu operacyjnego wnioskowało 6 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw. W 2013 r. w ramach 14 decyzji przyznano tym organizacjom wsparcie w wysokości ogółem 3.485,1 tys. zł, wypłacone ze środków unijnych.

(dowód: akta kontroli str. 1803–1804)

⁶² Według stanu na dzień 1 marca 2014 r. w ramach kampanii 2013 rozpatrzono 96,4% wniosków.

⁶³ Kurs euro dla płatności bezpośrednich, określony zgodnie z art. 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1913/2006 wynosił 4,1038 zł na rok 2012 oraz 4,2288 zł na rok 2013.

⁶⁴ W tym z tytułu płatności do upraw energetycznych realizowano płatności w kampaniach z lat 2007–2009, które wyniosły 89,45 zł.

⁶⁵ Środki odzyskane obejmują wpłaty beneficjentów, rozliczenia poprzez kompensaty oraz należności i zobowiązania.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w ramach Wspólnej Organizacji Rynku Rybnego (WORR) wydano łącznie 29 decyzji przyznających pomoc na kwotę 1.667,7 tys. zł (brutto)⁶⁶. W 2013 r. trzy organizacje producentów rybnych złożyły wniosek o przyznanie pomocy finansowej z tytułu przygotowania programu operacyjnego, wydano trzy decyzje przyznające płatność w wysokości 197,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1734)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 obejmował 23 działania, z których 15 wdrażała ARiMR, a 8 działań – w ramach działań delegowanych: samorządy województw (sześć działań) oraz po jednym – Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA) i Agencja Rynku Rolnego (ARR). Część zadań realizowanych przez Agencję była kontynuacją instrumentów wdrażanych w latach 2004–2006, tj. w ramach PROW na lata 2004–2006 oraz Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004–2006⁶⁷.

Wydatki netto⁶⁸ w ramach PROW na lata 2007–2013, wyniosły ogółem w 2013 r. 9.913.508,6 tys. zł, w tym 8.030.160,9 tys. zł ze środków unijnych (EFRROW) oraz 1.883.347,7 tys. zł ze środków krajowych. W 2013 r. wydatki brutto wyniosły ogółem 10.655.832,2 tys. zł, w tym 8.033.002,6 tys. zł ze środków unijnych i 2.622.829,6 tys. zł ze środków krajowych⁶⁹.

Wykorzystanie środków EFRROW za lata 2007–2011 wyniosło 10.484.022,4 tys. euro⁷⁰, co stanowiło 78,3% limitu tych środków (w wysokości 13.398.928,2 tys. euro) przeznaczonych ogółem na PROW 2007–2013 oraz 108,2% limitu środków przeznaczonych na PROW 2007–2013 w okresie 2007–2011 (w wysokości 9.690.537,4 tys. euro). Została spełniona zasada n+2 za rok 2011.

(dowód: akta kontroli str. 1718–1723, 1807)

Od uruchomienia Programu złożono 6.341.528 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 78.663.937 tys. zł. Zawarto 5.960.769 umów na łączną kwotę 50.923.586 tys. zł, co stanowiło 70,7% limitu finansowego dla całego Programu. W ww. okresie zrealizowano płatności na kwotę 51.996.786,9 tys. zł (72,2% limitu), w tym ze środków UE – 39.280.032,1 tys. zł, z czego w 2013 r. zrealizowano płatności na kwotę 10.655.832,2 tys. zł, w tym 8.033.002,6 tys. zł ze środków unijnych.

Od początku realizacji Programu odzyskano łącznie 124.119 tys. zł, z tego 92.275,7 tys. zł stanowiły środki UE. W 2013 r. odzyskano 51.726,6 tys. zł, w tym 40.135 tys. zł stanowiły środki UE⁷¹.

Pośród 15 działań PROW 2007–2013 wdrażanych przez Agencję, najwyższe wsparcie narastająco od uruchomienia Programu zostało udzielone w ramach osi 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich w działaniu 211/212 „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)”. W ww. działaniu narastająco zrealizowano płatności dla 889.526 beneficjentów w kwocie 9.213.240,7 tys. zł (92,4% limitu), z tego w 2013 r. – 1.455.007,1 tys. zł (w tym 1.164.008,6 tys. zł stanowiły środki UE). W 2013 r. w ramach PROW 2007–2013 największe wydatki netto w kwocie ogółem 2.009.804,6 tys. zł (21,0% limitu) odnotowano w działaniu 214 „Program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe)”.

(dowód: akta kontroli str. 1724, 1731, 1824)

⁶⁶ Wszystkie decyzje i zrealizowane płatności w okresie 2005–2013 w ramach WORR dotyczyły pomocy w ramach instrumentu Pomoc finansowa dla organizacji producentów z tytułu przygotowania programu operacyjnego.

⁶⁷ Instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu mogą korzystać ze środków związanych z pomocą techniczną.

⁶⁸ Wydatki netto stanowiły środki pieniężne wypłacone beneficjentom w formie przelewu przez ARiMR. W kwocie wydatków netto nie uwzględniono płatności w formie kompensat i sankcji wieloletnich oraz budżetu j.s.t. (szczebla regionalnego, lokalnego) i innych środków publicznych.

⁶⁹ W wydatkach brutto zostały uwzględnione: 1) budżet krajowy 2) budżet j.s.t. (szczebla regionalnego i lokalnego) 3) inne środki publiczne oraz płatności w formie kompensat i sankcji wieloletnich. Ze względu na potrzebę uwzględnienia wszystkich źródeł finansowania Programu przy badaniu stopnia wykorzystania środków (budżet krajowy, budżety j.s.t. oraz inne środki publiczne) podano wydatki brutto.

⁷⁰ Przy obliczaniu wykorzystania limitu środków programowych uwzględniono: zaliczkę przekazaną przez KE w wysokości 926.102,7 tys. euro, deklaracje roczne oraz kwartalne.

⁷¹ Odzyskane środki obejmują wpłaty beneficjentów, rozliczenia poprzez kompensaty oraz należności i zobowiązania.

Na podstawie zawartej z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi umowy z dnia 26 czerwca 2009 r., Agencji jako Instytucji Pośredniczącej powierzono realizację zadań związanych z wdrażaniem PO RYBY 2007–2013 odnośnie trzech osi priorytetowych: 1 – Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej, 2 – Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury, 3 – Środki służące wspólnemu interesowi oraz sposób ich wykonywania.

Wydatki netto poniesione na PO RYBY 2007–2013 w 2013 r. wyniosły ogółem 830.763,5 tys. zł, w tym 615.847 tys. zł ze środków unijnych i 214.916,5 tys. zł ze środków krajowych. Wydatki brutto wyniosły 835.610,9 tys. zł, z tego 616.772,9 tys. zł stanowiły środki unijne.

Wykorzystanie środków EFR za lata 2007–2011, według danych przekazanych do Komisji Europejskiej do 31 grudnia 2013 r., wyniosło 506.972,1 tys. euro⁷², co stanowiło 69,1% limitu środków EFR (w wysokości 734.092,6 tys. euro) przeznaczonych ogółem na PO RYBY 2007–2013 oraz 104,9% limitu środków przeznaczonych na realizację tego Programu w okresie 2007–2011 (483.677,6 tys. euro). Została spełniona zasada n+2 za rok 2011.

(dowód: akta kontroli str. 1718–1723, 1807)

Narastająco od uruchomienia Programu, do końca 2013 r., w ramach osi 1–3, złożono 11.287 wniosków o dofinansowanie na kwotę 6.130.093,2 tys. zł, co stanowiło 217% limitu, wynoszącego łącznie 2.824.886,7 tys. zł⁷³. Wykorzystanie limitu na podstawie złożonych wniosków o dofinansowanie dla osi 1, 2 i 3 wyniosło odpowiednio: 134,4%, 245,1% i 241%. Zawarto i wydano łącznie 8.217 umów i decyzji na kwotę 2.698.538,8 tys. zł (95,5% limitu). Złożono 7.615 wniosków o płatność na 1.764.806,1 tys. zł (62,5% limitu), w tym w ramach osi 1 – 92,5%, osi 2 – 54,5% i osi 3 – 51,2% limitu. Zrealizowano 27.213 płatności (w tym płatności zaliczkowe) na kwotę 2.361.419,9 tys. zł, w tym środki UE – 1.776.005,6 tys. zł. Zrealizowane płatności stanowiły 83,6% limitu, w tym w ramach: osi 1 – 92,6%, osi 2 – 84% i osi 3 – 77%.

W 2013 r. w ramach PO RYBY 2007–2013 złożono łącznie 1.224 wnioski o dofinansowanie na kwotę 790.048,4 tys. zł oraz zawarto i wydano 1.312 umów i decyzji na kwotę 379.154,9 tys. zł. Złożono 1.136 wniosków o płatność na kwotę 519.339,7 tys. zł oraz zrealizowano 6.401 płatności na kwotę 389.389,7 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1736–1737)

W 2013 r. z tytułu realizacji PO RYBY 2007–2013 odzyskano łącznie 32.561,3 tys. zł, z tego 24.499 tys. zł stanowiły środki UE. Od uruchomienia Programu odzyskano środki w łącznej kwocie 73.999,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1725–1726)

Na podstawie wytycznych⁷⁴ Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządy województw – instytucje pośredniczące dla osi 4 „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa” oraz FAPA – instytucja pośrednicząca dla osi 5 „Pomoc techniczna PO RYBY 2007–2013”, upoważniły ARiMR do wystawiania zleceń płatności.

W 2013 r. w tym zakresie Agencja wypłaciła ze środków krajowych i unijnych 442.201,6 tys. zł, z tego samorządom województw przekazano kwotę 405.147,6 tys. zł, a FAPA oraz MRiRW kwotę 37.054 tys. zł. Od uruchomienia PO RYBY 2007–2013 Agencja w ramach osi 4 i 5

⁷² Według stanu na dzień 18 grudnia 2013 r. Przy obliczaniu wykorzystania limitu środków programowych uwzględniono: zaliczkę przekazaną przez KE w wysokości 102.773 tys. euro, Poświadczenia i Deklaracje Wydatków oraz Wnioski o Płatność Okresową.

⁷³ Limit finansowy przekazany przez MRiRW zgodnie z kursem walutowym 4,1942 zł/euro w arkuszu kalkulacyjnym z dnia 5 grudnia 2013 r.

⁷⁴ Wytyczne w zakresie wypłaty środków finansowych w ramach osi priorytetowej 4 Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa zawartej w Programie Operacyjnych Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich z marca 2011 r.

dokonała wypłat ze środków krajowych i unijnych na łączną kwotę 691.879 tys. zł, w tym na realizację osi 4 – 600.372,6 tys. zł oraz osi 5 – 91.506,4 tys. zł.

W 2013 r. poświadczono wydatki⁷⁵ w ramach osi 1–3 w kwocie 532.412,9 tys. zł, osi 4 – 221.166,4 tys. zł, a osi 5 – 40.666,9 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 18,8%, 20,8% i 19,7% współfinansowania unijnego przewidzianego do realizacji najpóźniej do 2013 r.

Łącznie od uruchomienia Programu do 2013 r. poświadczono wydatki w ramach osi 1–3 w wysokości 1.913.144,8 tys. zł (67,7% limitu dla osi 1–3), osi 4 – 253.782,4 tys. zł (23,9% limitu dla osi 4) oraz osi 5 – 91.506,4 tys. zł (44,3% limitu dla osi 5).

(dowód: akta kontroli str. 1736–1740)

Na koniec 2013 r. należności z tytułu zadań realizowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych wyniosły 340.557,1 tys. zł⁷⁶ i były wyższe o 41.108,5 tys. zł (13,7%) w porównaniu do stanu należności na koniec 2012 r. (299.448,6 tys. zł).

W porównaniu do 2012 r. stwierdzono wzrost należności w ramach: Funduszy Strukturalnych 2004–2006 o 5.110,6 tys. zł (o 4,8%), PO RYBY 2007–2013 o 3.340,4 tys. zł (o 209,5%) oraz WPR o 33.595 tys. zł (o 19,3%).

Wzrost należności w ramach PO RYBY 2007–2013 spowodowany był upływem obowiązującego w ramach perspektywy 2004–2006 oraz 2007–2013 pięcioletniego okresu związania z celem i przeprowadzeniem u beneficjentów kontroli ex post postanowień zawartych umów. Kontrole te wykazały nieprawidłowości skutkujące zgłoszeniem należności do księgi dłużników.

Wzrost należności w ramach WPR z tytułu programów finansowanych z EFRROW⁷⁷ wynikał z przeprowadzonych przez Agencję kontroli warunków kwalifikowalności do przyznania pomocy, głównie wstecznej oceny przyznanych płatności w ramach systemu wsparcia bezpośredniego w latach 2004–2006 oraz 2009–2010. Wzrost należności z tytułu programu finansowanego z EFRROW⁷⁸ wynikał przede wszystkim z obowiązku zwrotu przez beneficjentów przyznanej pomocy w przypadku zaniechania kontynuacji zobowiązania przez okres pięciu lat od dnia otrzymania pierwszej płatności, a także ze wzrostu zgłaszanych do windykacji spraw wynikających z toczących się postępowań upadłościowych wobec beneficjentów.

W porównaniu do 2012 r. stwierdzono zmniejszenie należności dotyczących SAPARD o 937,5 tys. zł (5,2%).

Na koniec 2013 r. roku Agencja dokonała odpisów aktualizacyjnych należności w kwocie 233.087,3 tys. zł. Po uwzględnieniu odpisów na dzień 31 grudnia 2013 r. stan należności netto wyniósł 107.469,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1181–1182, 1198, 1209–1219, 1227–1233)

⁷⁵ Poświadczono wydatki nie uwzględniają zwrotów i środków odzyskanych.

⁷⁶ SAPARD – 16.941,7 tys. zł, Fundusze Strukturalne 2004–2006 – 110.864,1 tys. zł, PO Ryby 2007–2013 – 4.935,1 tys. zł, WPR – 207.816,2 tys. zł.

⁷⁷ Europejski Fundusz Rolny Gwarancji.

⁷⁸ Europejski Fundusz Rolniczy Rozwoju Obszarów Wiejskich. W strukturze należności w ramach EFRROW największą grupę stanowią należności z tytułu realizacji działania osi 2 – pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (pomoc ONW) oraz płatności rolnośrodowiskowe.

W 2013 r. w wyniku działań windykacyjnych dotyczących EFRG⁷⁹, EFRROW, SG EFOiGR⁸⁰, SAPARD, SPO Rybołówstwo (...) 2004–2006⁸¹, SPO Restrukturyzacja (...) 2004–2006⁸², PO RYBY 2007–2013 w ramach należności o charakterze windykowanym i niewindykowanym odzyskano kwotę w wysokości 126.636,8 tys. zł⁸³, co stanowiło 45,6% należności zaległych na koniec 2013 r. (277.586,8 tys. zł), w tym z tytułu EFRG – 18.282,1 tys. zł, EFRROW – 51.733,3 tys. zł, SG EFOiGR – 16.992,2 tys. zł, SAPARD – 664,2 tys. zł, SPO Rybołówstwo (...) 2004–2006 – 120 tys. zł, SPO Restrukturyzacja (...) 2004–2006 – 6.283,7 tys. zł, PO RYBY 2007–2013 – 32.561,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1233–1240, 1273–1274, 1281, 1283, 1586–1589)

Należności przedawnione⁸⁴ w 2013 r., które dotyczyły 977 spraw, w kwocie 2.268 tys. zł wyksięgowano z ksiąg rachunkowych ARiMR prowadzonych dla funduszu SG EFOiGR oraz EFRG na podstawie sporządzonych protokołów z ustalenia okoliczności związanych z przedawnieniem należności. Dyrektor Departamentu Zarządzania Należnościami (DZN) w ARiMR wyjaśniła, że przyczynami przedawnienia należności były: nie w pełni skuteczne działania windykacyjne prowadzone w ARiMR w latach 2005–2011 oraz nadmierne obciążenie bieżącą obsługą spraw w 2004–2011 (na jednego pracownika przypadało 16.000 spraw, w tym w różnych okresach 5.000–6.000 spraw windykacyjnych).

W ramach działań naprawczych i usprawniających proces dochodzenia należności w 2013 r., wdrożono system nadzorowania spraw poprzez wprowadzenie do systemu informatycznego ARiMR rozwiązania w zakresie bieżącego monitorowania należności obejmującego monitorowanie:

- terminu przedawnienia należności w danej sprawie,
- czynności egzekucyjnych podejmowanych w każdej indywidualnej sprawie,
- terminu zastosowania środka przerywającego bieg terminu przedawnienia (rozłożenie należności na raty, odroczenie terminu płatności) na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2010 r.⁸⁵, a także zabezpieczenia należności na podstawie art. 154 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁸⁶.

Dyrektor DZN ARiMR wyjaśniła również, że dokonano aktualizacji i zmian w książce procedur dotyczącej procesu dochodzenia należności, poprzez uszczegółowienie zasad postępowania ze sprawami, w których dłużnicy nie dokonali wpłat należności w terminie określonym w decyzji dotyczącej ustalenia kwoty nienależnie lub nadmiernie pobranych płatności⁸⁷.

(dowód: akta kontroli str. 1181–1182, 1185 –1186, 1247)

⁷⁹ Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji.

⁸⁰ Sekcja Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

⁸¹ Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004-2006.

⁸² Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006.

⁸³ W tym 95.782,5 tys. zł ze środków UE i 30.854,3 tys. zł ze środków krajowych.

⁸⁴ Zgodnie z § 1 pkt 2 pkt 2 Zarządzenia Nr 58/2013 Prezesa ARiMR z 15 października 2013 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie wprowadzenia zasad (polityki) rachunkowości w ARiMR należności przedawnione są to należności co do których wygasły przewidziane prawem możliwości dochodzenia wobec upływu okresu przedawnienia. Na okoliczność przedawnienia należności sporządzany jest protokół z opisem, analizą oraz oceną procesu postępowania windykacyjnego w sprawie należności, która uległa przedawnieniu.

⁸⁵ W sprawie szczegółowych zasad i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty spłat należności przypadających agencjom płatniczym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (Dz. U. Nr 258, poz. 1747).

⁸⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 1015 ze zm.

⁸⁷ Książka Procedur – Dochodzenie należności z tytułu kwot wypłaconych w ramach WPR oraz programu SAPARD finansowanego ze środków Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Księga Dłużników KP-611-145-ARiMR/7z – weszła w życie 1 października 2013 r. i obowiązywała do 7 stycznia 2014 r. W dniu 8 stycznia 2014 r. weszła w życie - Książka Procedur - KP-611-145-ARiMR/8/z.

Z tytułu należności w ramach:

- WPR umorzono 7.766 wierzytelności na kwotę 1.022 tys. zł oraz odroczone termin spłaty należności lub rozłożono na raty zadłużenie dotyczące 891 wierzytelności na kwotę 6.453,9 tys. zł,
- SAPARD odroczone termin spłaty należności lub rozłożono na raty zadłużenie dotyczące 4 wierzytelności na kwotę 511,6 tys. zł,
- SPO 2004–2006 „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004–2008 ” odroczone termin spłaty należności lub rozłożono na raty zadłużenie dotyczące 68 wierzytelności na kwotę 5.416,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1186–1195)

Wysokość zobowiązań z tytułu środków unijnych na koniec 2013 r. wyniosła łącznie 5.690.742 tys. zł i była niższa o 106.393 tys. zł (o 1,8%) od zobowiązań na dzień 31 grudnia 2012 r. (5.797.135 tys. zł). Największe zobowiązania Agencji w kwocie 5.454.937 tys. zł dotyczyły WPR i stanowiły 95,9% wszystkich zobowiązań z tytułu środków unijnych na koniec 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 1196–1197, 1199–1204)

Zmniejszenie stanu sald zobowiązań krótkoterminowych z tytułu środków unijnych w ramach PROW 2007–2013 na koniec 2013 r. o kwotę 416.879 tys. zł w porównaniu ze stanem na koniec 2012 r. (621.230 tys. zł) wynikało głównie z obniżenia zobowiązań z tytułu rozrachunków z beneficjentami⁸⁸.

Zmniejszenie stanu sald zobowiązań krótkoterminowych z tytułu środków unijnych w ramach PO RYBY 2007–2013 na koniec 2013 r. o kwotę 6.665 tys. zł w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (37.068 tys. zł) wynikało głównie z obniżenia zobowiązań z tytułu rozrachunków z beneficjentami w ramach wpłaconych kwot zaliczek.

(dowód: akta kontroli str. 1220–1223)

Wzrost stanu sald zobowiązań krótkoterminowych z tytułu środków unijnych w ramach WPR na koniec 2013 r. o kwotę 317.070 tys. zł w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (5.137.867 tys. zł) wynikał ze wzrostu zobowiązań z tytułu rozrachunków z beneficjentami w ramach płatności bezpośrednich, a wzrost stanu sald zobowiązań w ramach SAPARD o kwotę 27 tys. zł, w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. (135 tys. zł) z przekazania środków finansowych wpłaconych przez dłużników Agencji, rozliczonych z należnościami w 2013 r. i przekazanych na rachunek Ministerstwa Finansów w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 1223)

Na koniec 2013 r. stan nierozliczonych środków odzyskanych i pozostających na rachunkach bankowych Agencji z tytułu zwrotów dokonanych przez beneficjentów funduszy wyniósł 26.095,3 tys. zł, w tym z tytułu EFR, SPO, SAPARD – 20.474,2 tys. zł⁸⁹, a z tytułu SG, EFRG, EFRROW – 5.621,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1211, 1281, 1283, 1995–2008)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁸⁸ W ramach osi 1 „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego” o kwotę 128.126 tys. zł., osi 2 „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich” o kwotę 242.330 tys. zł, osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” o kwotę 45.074 tys. zł.

⁸⁹ Zgodnie z § 2 pkt 5 lit. a rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonania zadania instytucji zarządzającej przez samorząd województwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1291 ze zm.) samorząd województwa, realizując powierzone mu zadania instytucji zarządzającej, przekazuje ARIMR pisemne informacje o pomocy pobranej nienależnie lub pomocy wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, o której mowa w art. 27 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego, (Dz. U. Nr 72, poz. 619 ze zm.) w zakresie niezbędnym do dochodzenia zwrotu tej pomocy.

7. Audyt i kontrola

Opis stanu
faktycznego

W planie audytu na rok 2013 przyjęto 13 audytów oraz 16 czynności sprawdzających. Plan ten obejmował m.in. audyt organizacji i realizacji w ARiMR procesu kontroli na miejscu, audyt realizacji zadań w ramach odzyskiwania należności, audyt w zakresie pomocy krajowej realizowanej w ARiMR, a także trzy audyty w obszarze IT.

W wyniku przeprowadzenia 13 audytów w 2013 r. wydano 95 zaleceń, z tego 94 zostały uznane za zasadne przez kierownika komórki audytowanej lub kierownika jednostki.

W ramach czynności sprawdzających zrealizowano 17 zadań, w tym również nieplanowane.
(dowód: akta kontroli str. 840–879)

W 2013 r. Departament Kontroli Wewnętrznej (DKW) przeprowadził 52 kontrole planowe oraz 16 kontroli doraźnych w jednostkach i komórkach organizacyjnych ARiMR. Zakres przedmiotowy tych kontroli obejmował m.in.: dokonywanie zakupów towarów i usług, gospodarowanie samochodami służbowymi Agencji, przestrzeganie zasad polityki antykorupcyjnej, funkcjonowanie biur powiatowych ARiMR, realizację zadań w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt, windykację należności oraz realizację zadań PROW 2007–2013 i PO RYBY 2007–2013. Przedmiotem kontroli było także wykonanie zaleceń pokontrolnych, wyjaśnienia dotyczące zarzutów zawartych w skargach w sprawie naruszeń przepisów prawa pracy i przepisów dotyczących pomocy unijnej.

W 2013 r. do ARiMR wpłynęło 521 skarg oraz 37 wniosków. Pozytywnie rozpatrzono 46 skarg (8,2%), negatywnie 393 (70,4%), do rozpatrzenia wg właściwości przekazano 20 skarg (3,6%), 30 skarg (5,4%) załatwiono w inny sposób⁹⁰, w trakcie rozpatrzenia było 15 spraw (2,7%), a 54 (9,7%) pozostawiono bez rozpatrzenia. Liczba skarg i wniosków w stosunku do 2012 r. zmniejszyła się o 6,2% (tj. o 37). Przedmiotem skarg były głównie sprawy z zakresu Wspólnej Polityki Rolnej (200), PROW 2007–2013 (200), PROW 2004–2006 (10), Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (8) oraz inne, m.in. dotyczące polityki kadrowej (179).

(dowód: akta kontroli str. 884–974)

Departament Kontroli na Miejscu (DKM) realizował zadania dotyczące zarządzania kontrolami terenowymi w zakresie wszystkich schematów pomocowych realizowanych przez Agencję. W 2013 r. największą liczbę kontroli, tj. 54.525 przeprowadzono w zakresie płatności obszarowych, wobec 78.364 takich kontroli przeprowadzonych w 2012 r. oraz w zakresie ONW odpowiednio 34.265 i 38.469⁹¹.

(dowód: akta kontroli str. 1023–1053)

Departament Wsparcia Krajowego (DWK) przeprowadzał kontrole w zakresie prawidłowości udzielania, rozliczania, celowości wykorzystania i nadzoru nad kredytami z dopłatami ARiMR i obejmował kontrolami banki współpracujące oraz bezpośrednio kredytobiorców będących beneficjentami udzielanej pomocy. Zakres kontroli przeprowadzanych przez DWK obejmował też zagadnienia prawidłowości wykorzystywania przez starostów i prezydentów miast środków finansowych przekazywanych przez ARiMR na ekwiwalenty dla producentów rolnych prowadzących uprawy leśne. Wykonywano również kontrole ex post w związku z zawartymi umowami o współpracy z podmiotami branży utylizacyjnej w zakresie przetwarzania lub spalania padłych zwierząt gospodarskich.

Łącznie przeprowadzono – zgodnie z planem – 103 kontrole, w tym 98 kontroli problemowych, jedną kontrolę sprawdzającą oraz 4 kontrole doraźne.

(dowód: akta kontroli str. 819–833)

⁹⁰ Np. zmieniono klasyfikację sprawy w toku rozpatrywania skargi.

⁹¹ Powyższe dane nie uwzględniają 18,5 tys. kontroli w zakresie płatności bezpośrednich oraz 11,8 tys. kontroli w zakresie ONW, które zostały przeprowadzone w 2013 r., ale raporty z tych kontroli nie zostały jeszcze zatwierdzone w systemie ZSZK (według stanu na 30 stycznia 2014 r.).

Departament Działów Delegowanych (DDD) w 2013 r. przeprowadził 14 kontroli w urzędach marszałkowskich w zakresie wdrażanych działań delegowanych PROW 2007–2013.

(dowód: akta kontroli str. 1060–1070)

W 2013 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadziło w Agencji sześć kontroli. Kontrole te dotyczyły głównie PO RYBY 2007–2013 (pięć kontroli) oraz wdrażania mechanizmu „Pomoc dla wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw”. W wyniku zakończonych kontroli nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 868–869, 875–882, 975–1020)

Po przeprowadzonym audycie rocznych rachunków wydatków z EFRG oraz EFFROW w roku finansowym od 16 października 2012 r. do 15 października 2013 r. Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej wydał w dniu 29 stycznia 2014 r. „Certyfikat rocznych rachunków EFRG oraz EFFROW Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa” oraz „Opinię bez zastrzeżeń w sprawie poświadczenia wiarygodności rocznych rachunków EFRG i EFFROW”.

(dowód: akta kontroli str. 882–885)

W 2013 r. NIK przeprowadziła w centrali ARiMR i w sześciu oddziałach regionalnych (zwanych dalej OR) kontrolę zarządzania należnościami finansowymi. Stwierdzone nieprawidłowości w szczególności polegały na niepodjęciu działań windykacyjnych lub podjęciu ich z opóźnieniem, przewlekłym prowadzeniu spraw windykacyjnych, a także dopuszczeniu do przedawnienia należności.

W związku z ustaleniami kontroli wewnętrznej ARiMR, zaleceniami audytu wewnętrznego oraz stwierdzonymi przez NIK nieprawidłowościami wdrożono w ARiMR w obszarze zarządzania należnościami Agencji działania naprawcze polegające m.in. na:

- przeprowadzeniu inwentaryzacji spraw windykacyjnych oraz wprowadzeniu zasady cyklicznego uzgadniania danych,
- wprowadzeniu szczegółowych regulacji w obowiązujących książkach procedur⁹² w odniesieniu do należności ARiMR ze środków UE i krajowych środków publicznych,
- opracowaniu książki procedur w zakresie należności krajowych⁹³ oraz w zakresie: zarządzania należnościami, monitorowania i kontroli prawidłowego oraz terminowego wykonania czynności związanych z rejestracją i dochodzeniem należności⁹⁴,
- wdrożeniu systemu tygodniowego przekazywania raportów z Departamentu Zarządzania Należnościami (DZN) dyrektorom, zastępcom dyrektorów OR i kierownikom biur powiatowych (BP) o stanie obsługi spraw windykacyjnych i rozliczeń wpłat dokonanych przez beneficjentów na rachunki ARiMR,
- zmianie wewnętrznej struktury organizacyjnej DZN poprzez wydzielenie Wydziału Raportowania i Monitoringu,
- modyfikacji systemów informatycznych w zakresie monitorowania terminu przedawnienia należności.

(dowód: akta kontroli str. 1248–1272)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁹² „Dochodzenie należności z tytułu kwot wpłaconych w ramach WPR (SG EFOIGR, EFRG, EFFROW) oraz Programu SAPARD finansowanego ze środków PROW. Księga Dłużników” – KP-611-145-ARiMR/7/z „Dochodzenie należności krajowych” – KP-611-303-ARiMR/1/z, SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006”, SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”, PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nablężnych obszarów rybackich 2007-2013”, Procedury windykacji należności – KP-611-202-ARiMR.

⁹³ KP-611-303-ARiMR/1/z „Dochodzenie należności krajowych”.

⁹⁴ KP-611-302-ARiMR/1/z „Monitoring i Raportowanie Należności ARiMR”.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

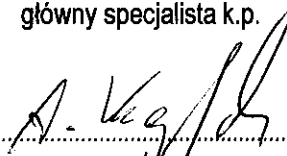
Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹⁵ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania ustaleń kontroli.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

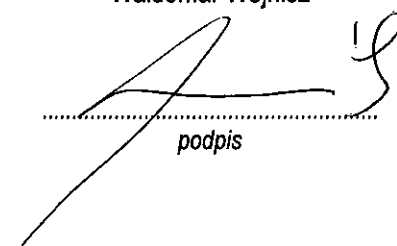
Warszawa, dnia 22 kwietnia 2014 r.

Kontroler
Andrzej Kojtych
główny specjalista k.p.


.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Dyrektor
Waldemar Wojnicz


.....
podpis

⁹⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.